

Klik [hier](#) voor het originele artikel (p. 58)

ALLE BALLEN IN DE LUCHT HOUDEN

Hoe zou je een Marsbewoner uitleggen wat een school is? Je kunt het simpel houden en vertellen: school is een plek waar leraren belangrijke dingen leren aan kinderen. Oké, reageert de Marsbewoner, leraar zijn, dat lijkt me wel wat. Zeg maar wat ik moet doen. En dan wordt het opeens een stuk ingewikkelder. Want 'dingen leren aan anderen', daar komt nogal wat bij kijken. Gelukkig heeft Brophy alle tot dan toe beschikbare kennis samengevat. Hij zette op een rijtje wat er nodig is om een klas op rolletjes te laten lopen.

HET IDEE Heel lang dreven leraren voor het leiden van een klas op praktijkervaring en kregen beginners goedbedoelde, maar niet altijd adequate tips van collega's, zoals: tot kerst niet lachen tegen leerlingen. Inmiddels, zo constateert Brophy, ligt er gelukkig een schat aan kennis uit onderzoek over wat wel en niet werkt. Pionier Kounin presenteerde in 1970 als eerste een model over klassenmanagement. En sindsdien verschenen veel meer studies, o.a. van Brophy zelf. Tijd om alle inzichten samen te vatten en te komen tot een handzame kennisbasis. Zijn overzicht gaat niet over vakinhoud en hoe die het beste over te dragen (dus didactiek en vakdidactiek), maar over alles wat daarbij komt: klassenmanagement en socialisatie. Bovendien doet hij suggesties voor hoe je deze zaken het best kunt aanleren aan beginnende leraren.

DE INZICHTEN Net als andere onderzoekers hanteert Brophy een ruime definitie. Dat is veel meer dan orde houden (zie kader) Het omvat alle handelingen om een goede leeromgeving te creëren en te behouden. Klassenmanagement is nooit het doel, maar staat altijd in dienst van de instructie en het leerproces. Rechttop zitten en armen over elkaar? Zo'n regime is niet nodig om goed te leren. Maar het hanteren en oefenen van duidelijke, consequente regels als vinger opsteken of niet voor je beurt praten, zorgen voor de nodige rust tijdens

klassikale instructie. Je schept hiermee duidelijkheid voor jezelf en je leerlingen en daardoor kun je je focus en energie op andere zaken richten. In het verlengde van klassenmanagement ligt socialisatie. Hieronder verstaat Brophy alles wat leraren doen om houding, gedrag, waarden en verwachtingen van leerlingen te beïnvloeden. Tijdens het lesgeven moet een leraar al deze ballen in de lucht houden. Een behoorlijke complexe klus dus, zeker omdat je zowel de klas als de individuele leerling moet bedienen.

MISVATTINGEN OVER KLASSENMANAGEMENT

Als leraar sluit je aan bij de voorkennis van leerlingen. Maar als die voorkennis berust op misvattingen, moet je daar resoluut korte metten mee maken. Anders blokkeert dat het begrip van hoe iets wel in elkaar steekt. Dit geldt, zo stelt Brophy, ook voor studenten van (Amerikaanse) lerarenopleidingen. Menig student denkt bij klassenmanagement bijvoorbeeld alleen aan orde houden. En sommigen denken dat de sleutel tot goed klassenmanagement ligt in streng zijn, respect en gehoorzaamheid afdwingen, en wangedrag straffen. Het kan ook helemaal de andere kant opgaan: studenten die romantische idealen koesteren over vrienden zijn met leerlingen en als gelijken met elkaar omgaan. Allen moeten tijdig leren dat dit misvattingen zijn en dat die leiden tot weinig effectief klassenmanagement.

Sleutels voor goed klassenmanagement

1 GOEDE VOORBEREIDING

Lang niet alles, maar veel dingen kun je plannen. Hieronder valt niet alleen je lesvoorbereiding, maar ook: nadenken over de beste klasinrichting (rijen, kring of groepjes, afhankelijk van de lesactiviteit), zorgen dat er voldoende materialen zijn, dingen op het digibord klaarzetten, etc.

2 VASTE REGELS EN ROUTINES

Duidelijke regels en soepele overgangen tussen diverse lesonderdelen zorgen voor rust en prettige voorspelbaarheid. Ook uitleg over lesdoelen en over wat leerlingen moeten doen, draagt hieraan bij. Dit is in alle klassen belangrijk, maar zeker in de onderbouw. Leerlingen die net op school zitten, moet je actief leren hoe ze zich in de klas moeten gedragen en hoe een lesdag er ongeveer uitziet.

3 SIGNALEN HERKENNEN

Leraren moeten signalen (leren) herkennen en goed inschatten wanneer ingrijpen nodig is: dit gedrag kan ik laten lopen, daar moet ik ingrijpen om onrust te voorkomen.

4 KARIG MET STRAFFEN

Een milde, tijdige correctie, bijv. door de leerling te herinneren aan afspraken, werkt beter dan (dreigen met) straf. Het te laat corrigeren van storend gedrag of het onnodig terechtwijzen van onschuldig gedrag (herken het verschil, zie hierboven) houdt de les alleen maar op en haalt andere leerlingen uit hun concentratie. Bovendien komt het de sfeer in de klas niet ten goede.

Zelfreflectie In de klas moet je veel 'in het moment' reageren. Tijd om na te denken is er niet. Die tijd is er na de les wel: heb ik het goed aangepakt of moet ik het een volgende keer anders doen? Door zelfreflectie op het eigen gedrag weet je als leerkracht steeds beter welke reactie in een bepaalde situatie adequaat is. Het helpt om samen met collega's te reflecteren op je eigen gedrag:

- Waarom triggert bepaald gedrag van een leerling jou?
- Wat zijn jouw normen en waarden?
- En verdiep je in de leefwereld van leerlingen om hun (probleem)gedrag beter te begrijpen (gedrag komt immers ergens vandaan ...).

Socialisatie van leerlingen

Dilemma's Onderwijs en socialisatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Leraren dragen nu eenmaal, bewust of onbewust, waarden over. Alleen, zo schetst Brophy, zijn leraren het niet altijd eens over hun precieze rol en verantwoordelijkheid in dezen. Moeten ze morele waarden overdragen of juist leerlingen stimuleren hun eigen waarden te ontwikkelen? De wetenschap kan hier geen helder antwoord op bieden. Dat antwoord is er wel voor een ander discussiepunt: moet de leraar zich strikt beperken tot de lesinhoud of een mede-opvoeder en hulpverlener zijn? Beide uitersten zijn onhoudbaar gebleken en het antwoord ligt op de gulden middenweg. Je kunt geen goede leraar zijn als je alleen maar zendt en niet je best doet om leerlingen te interesseren voor de inhoud, deze verbindt met hun ervaringen en met hen hierover in gesprek gaat. Je bent ook geen goede leraar als je de focus primair richt op het oplossen van persoonlijke problemen van je leerlingen. Want dit gaat ten koste van lestijd en daarmee, zo laat onderzoek zien, van leerprestaties. Bovendien ben je geen professional in hulpverlening en sociaal werk.

Sleutels voor socialisatie

1 MODELING

Als leraar ben je een rolmodel voor je leerlingen, of het nu gaat om het naleven van de regels (niet schreeuwen in de klas) of het voorleven van waarden als luisteren naar elkaar en respect voor ieders eigenheid. Daarbij leg je ook uit waarom een regel of bepaald gedrag belangrijk is.

2 POSITIEVE (HOGE) VERWACHTINGEN

Ga uit van de goede wil van leerlingen – ook al kunnen ze iets nog niet – en ze zullen zich sneller goed gedragen dan als je laat merken dat je weinig van hen verwacht.

3 BELOON EN VERSTERK GEWENST GEDRAG

Benadruk wat ze wel moeten doen i.p.v. alleen wat niet mag. Bied leerlingen ruimte en kansen om hun goede beentje voor te zetten.

4 GOEDE RELATIES MET ELKE LEERLING IN DE KLAS

Laat blijken dat je in hen geïnteresseerd bent en luister naar ze. Om dit te bereiken is wederom de gulden middenweg het best: als leraar moet je niet autoritair zijn of alles maar best vinden (*laisser-faire*), maar gezaghebbend zijn en kunnen uitleggen waarom bepaalde waarden de moeite van het naleven waard zijn. Zoals Brophy het formuleert: *'Leraren hebben het recht en de verantwoordelijkheid om de leider te zijn, maar ze zullen succesvoller zijn als ze hun best doen leerlingen te begrijpen en te ondersteunen'*.

IN DE KLAS Alle ballen in de lucht houden is behoorlijk pittig als je net in het vak zit. Maar je hebt in elk geval de planning van je lessen, dagindeling, materialen en een goede inrichting van je lokaal zelf in de hand. Ook het al dan niet samen met leerlingen vaststellen van regels, biedt een basis waar je steeds naar terug kunt grijpen. Maak leerlingen duidelijk dat het geen regels om de regels zijn, maar dat ze zorgen voor een prettige werksfeer in de klas. Herinner vooral kleuters keer op keer aan de regels, zij moeten nog leren hoe het er op school aan toegaat. Vaste routines helpen niet alleen jou, maar ook de leerlingen. Zij komen niet voor verrassingen te staan en dat schept duidelijkheid en daarmee rust in de klas. Hoe meer leservaring je hebt, hoe beter en sneller je signalen herkent. Zo kun je leerlingen vlotter en met minder inbreuk op de les corrigeren. Vaak is een blik of het even noemen van de naam al voldoende om ze weer bij de les te trekken. Een belangrijke les van Brophy is dat je als leraar altijd een rolmodel bent. Niet alleen voor hoe je leert rekenen, maar ook voor wat wenselijk gedrag en na te streven waarden zijn. Om die rol goed te kunnen vervullen, is het nodig om stil te staan bij je eigen waarden en bij de vraag wat jij of jullie school wil overdragen.

- **Onderwijskennis** Leidraad hoge verwachtingen
- **Kennisrotonde** Is de klasinrichting van invloed op leerprestaties?

Meer lezen!